וכני ישראל עשו. בהאוא קרא כתיב והרי כלל אחת הכל למה לי ויוליאו שמע מינה למגייא: **אלא מעתה.** דדרשת "ויוליאו" דריש נמי וירגמו כו': **בלא כסותו.** ברוש ואמ"ג דגבי טוואה כתיב ורגמו אותו דש"מ בלא כסותו אחידי דכתיב אבן לדרשה כתב נמי אותו: במקלל כתיב ובמקושש כתיב אבנים: **ופא פלי פגא.** דלמיל: **נאמר קאמר.** מגזירה שוה דפרים ילוף לה והיכי אתא רב פפא לאיפלוגי עליה דתנא: **וסבי קאמר.** הנא דברייתא אינו לא נאמר כו' כלומר הא דילוף לה מגזירה שוה לא דוקא אלא הכי קאמר אי נמי לא הוה נפיק ממשמעותא דקרא אכתי לא הוה תורה אור

יבני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה אלא מעתה וירגמו אותו אבן ליה הדוא מבעי ליה לכדתניא וירגמו אותו באבן - *אותו - *ולא בכסותו, אבן - ישאם מת באבן אחת יצא ואצטריך למיכתב אבן ואיצטריך למיכתב אבנים דאי כתב רחמנא אבן הוה אמינא היכא דלא מת בחדא לא ניתי אחריתי ומיקטליה כתב רחמנא אבנים ואי כתב רחמנא אבנים הוה אמינא מעיקרא נייתי תרתי, כתב רחמנא אבן *והא האי תנא נאמר קאמר, אילו לא נאמר קאמר וה"ק אילו לא נאמר קרא הייתי אומר גזירה שוה, עכשיו שנאמר *קרא, גזירה שוה לא צריך רב אשי אמר משה היכא הוה יתיב במחנה לוייה, ואמר ליה רחמנא הוצא את המקלל חוץ למחנה לוייה אל מחוץ למחנה חוץ למחנה ישראל, ויוציאו את המקלל לעשייה, עשייה בהדיא כתיב בהו ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה ההוא מיבעי ליה (ו) (חד) לסמיכה (וחד) לדחייה, אמרו ליה רבנן לרב אשי לדידך כל הני הוצא דכתיבי בפרים הנשרפים, מאי דרשת בהו? קשיא: אחד עומד כו': אמר רב הונא פשיטא לי: אחד אבן שנסקל בה ואחד עץ שנתלה בו ואחד סייף שנהרג בו ואחד סודר שנחנק בו כולן *משל צבור, מ"ט? דמדידיה לא אמרינן ליה זיל וליתיה וליקטול נפשיה, בעי רב הונא סודר שמניפין בו, וסוס שרץ ומעמידן, משל מי הוא? כיון דהצלה דידיה, מדידיה הוא או דילמא כיון דבי דינא מחייבין למעבד בה הצלה, מדידהו, ת"ש הא דאמר ר' חייא בר רב אשי אמר רב חסדא *היוצא ליהרג משקין אותו קורט של לבונה בכוס של יין כדי שתטרף דעתו שנאמר תנו שכר לאובד ויין למרי נפש ותניא נשים יקרות שבירושלים היו מתנדבות ומביאות אותן לא התנדבו נשים יקרות, משל מי? הא ודאי מסתברא משל צבור כיון דכתיב תנו, מדידהו. בעא מינה רב אחא בר הונא מרב ששת - אמר אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו זכות ונשתתק מהו? למנפח רב ששת בידיה נשתתק, אפילו אחד בסוף העולם נמי? התם לא קאמר, הכא, קאמר, מאי? תא שמע דאמר רבי יוסי בר חנינא *אחד מן התלמידים שזיכה זמת רואין אותו כאילו חי ועומד במקומו זיכה אין לא (ג) זיכה לא, זיכה פשיטא לי, אמר תיבעי לך: אפילו הוא כו': ואפילו פעם ראשונה ושניה והתניא *פעם ראשונה ושניה בין שיש ממש בדבריו בין שאין ממש בדבריו מחזירין אותו, מכאן ואילך אם יש ממש בדבריו מחזירין אותו, אין ממש בדבריו אין מחזירין אותו אמר רב פפא תרגומה מפעם שניה ואילך, מנא ידעי? *אמר אביי דמסרינן ליה וזוגא דרבנן אי איכא ממש בדבריו אין, אי לא, לא, ולימסר ליה מעיקרא אגב דבעית, לא מצי אמר כל מאי דאית ליה: מתני' מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו יצא ליסקל וכרוז יוצא לפניו איש פלוני בן פלוני יוצא ליסקל על שעבר עבירה פלונית, ופלוני ופלוני עדיו, כל מי שיודע לו זכות יבא וילמד עליו: גמ' אמר אביי מיצדיך למימר ביום פלוני ובשעה פלונית ובמקום פלוני דילמא איכא דידעי ואתו ומזים לדו: וכרוז יוצא לפניו: לפניו אין מעיקרא לא:

ארי"ל

לא נייתי אחריני. והא דכתיב (דברים יז) יד העדים תהיה בו בראשונה וגו' ה"א דהני מילי היכא דאותה האבן קיימת אבל אם נאבדה או נפלה ליס ה"א דלא נייתי אחריני:

פשיטא אחד אבן. הא דלא חשיב פתילה שנשרף בה משום דאבריתא דלקמן (דף מה:) דקתני סלן נקברים עמו קלי והתם לא שייך למיתני פתילה שנזרקה לתוך פיו:

הא

[לקמן מה. ע"ש פוסקי כנ: ע"ש]

[כ"מ פא.]

[שם ע"ש והגמ' ברש"ל לד.]

כ"א ויתמקמק בשרו

[עי' תוספות פוסקי ת: ד"ה ואח"כ]

[שמות פ"כ]

[כ"מ קלד:]

* בסוגריים יש נוסחות דאחרות דאולי הוא נכון

[תוספ' פ"ע]

[יומא פה:]

הגהות הב"ח

(ו) גמ' הכא מיבעי ליה לסמיכ' ולדחיי' כ"ל וחיכת תר ותיבת וחד נמחק: (ג) שם לא זיכה לא זיכה פשיטא:

נוסא בר"ל קרא - אשל מ: בגירון קונה אומת ב) כל קונה אמת מבנה △ טאות בנוסא הנ"ל

ג א ב מיי' פט"ו מהל' סנהדרין הל"ח סמג עשין קנ:

ד ג מיי' פי"ג מהלכות סנהדרין הלכה ג סמג עשין נח:

ה ד מיי' שם הלכה כ סמג שם:

ו ה ו מיי' שם הלכה ג:

ז ז מיי' שם פי"ו הל"ג:

ח ח מיי' שם הלכה ד:

ט פ"ב ל"מ מיי' שם פי"ג הל"ח סמג שם:

רבינו חננאל

פשוטה היא רב אשי אמר משה רבינו היכן היה יתיב במחנה לוייה ואמר הוצא את המקלל חוץ למחנה לוייה. אל מדרון למחנה ישראל ויוציאו את המקלל לעשייה*) חד לסמיכה ואחד לדחייה אמרו ליה רבנן הואיל ואתה מוציא דברים הוצא לדרשה הני כולהו הוצא דכתיבי בפרים הנשרפין מאי דרשת בהו קשיא: ואחד עומד על פתח בית דין והסודרין בידו והסוס רחוק ממנו כדי שיהא רואהו כו' אמר רב הונא פשיטא לי אחד אבן הנסקל בה ואחד עץ שנתלה בו וכן סייף שנהרג בו וסודר שנחנק בו כולן משל צבור אלא סודר שמניפין בו וסוס שרץ בו משל מי כיון דהצלה משלהן עושין או דילמא כיון דהצלה דידיה היא מדידיה היא ולא איפשטא: אבל קורט של לבונה שהיו משקין את היוצא ליהרג כדי שתטרף דעתו עליו נשים יקרות שבירושלים היו מתנדבות משלהן לא התנדבו משל מי. תרגמה רב רבאי מרוב**) מסתברא משל ציבור שנאמר תנו שכר לאובד: א"ר יוסי ב"ר חנינא אחד מן התלמידים שזיכה ומת רואין אותו כאילו הוא חי ועומד במקומו. אפילו אמר שיש לי ללמוד על עצמי זכות מחזירין אותו אפילו ר' וה' פעמים. ובלבד שיהא ממש בדבריו מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו יצא ליסקל והכרוז יצא פלוני בן פלוני יוצא ליסקל על שעבר עבירה פלונית וכו' אמר אביי וצריך

*) נראה דחסר בדברי רבינו וז"ל ובני ישראל עשו כאשר צוה ס' את משה ג"כ לעשייה וחד לסמיכה כו'] **) עיין באגרת רב שרירא גאון ד"ס ולפוס סכין לתוספת סולאה וכו' ותמצא כי הוא סיס אחד מרבנן סבוראי אחר פוסיף דבריו בגמ':

אל כזאת

מוליא לעז. אף על גב דבחלוקת הארץ היו אורים ותומים: וכזאת וכזאת. הא דלא מרבינן תרמים הרבה כדדרים (לעיל דף כא.) גבי כהנה וכהנה לפי שלא היו כ"כ מלחמות במדבר שטלא לרבות שמעל בתרמים: **מלמד** שלא ענש על הנסתרות עד שעברו את הירדן. כך כתוב ברוב ספרים וקשה דהא לי' לא הנקודה ה"א דלא נענש אפילו אחר שעברו דהכי משמע פשטיה דקרא הנסתרות לה' אלהינו ולא לנו שנש לדבר וא"כ באתה נקודה לדרוש דמשעברו ענש ולכך גרים בקונטרס מלמד שענש הקב"ה על הנסתרות משעברו ונקודה דע"ן שבעד פ"ה דלחלק באתה דלא תימא מעולם המה לנו ולבנינו אלא מעתה מתחלת מדה זו והנהג עד עולם וקשה דבלאו נקודה דע"ן הייתי יכול לומר כן דא"כ לא נכתוב אלא הנסתרות והנגלות לנו ולבנינו עד עולם וע"כ מדכתיב לה' אלהינו וכתיב גמי נקודה יש לי לדרוש שהיה ל"ל לפי שיטתו דע"ן שבעד נקוד כדי לנקד י"א אותיות כנגד י"א אותיות שבשם לאשמועינן שהנקודה ראויה להיות על השם למעט משום דמעתה גם הנסתרות לנו ולבנינו אלא שאין דרך לנקוד את השם:

***אמר** ליה ר' נחמיה וכי ענש על הנסתרות את האחרים לעולם והלא כבר נאמר עד עולם. אפטורא דנסתרות קאי דעד עולם הנהג מדה זו דלחזוא דענות לא אילטריך דשוא הנהג עתה פשיטא שיהנה עד עולם אלא הנקודה למדרך דחיוב דענות לא נהגה אלא מכאן ואילך ולכך ניקדה י"א אותיות כמנין אותיות של השם לומר לך שאף הענות לשם דהייט קודש שעברו את הירדן עד שלא קיבלו ערבות ור"ת מקיים גירסת הספרים והנסתרות לה' אלהינו לא הייט פשטיה דקרא דאין לך שונש בדבר אלא כלומר הנסתרות שאין מכיר בהן אלא השם והנגלות שניתנו לנו ולבנינו ליענש עליהם ונקוד על לנו ולבנינו למימר שאין גזירת מדה זו טהנה לעולם אלא משעברו את הירדן ולא קודם ואם היה נקוד על כל עד אי לא היה נקוד על עד בלל ה"א דבין נסתרות ובין נגלות כך דינם לכך ניקד ע"ן שבעד אלא התיבה לומר לך חליין לעולם וחליין משעברו ומסתברא דנסתרות

ו א ב מיי' פי"ג מהל' סנהדרין הל"א סמג עשין נח:

מגדנב

ר' מאיר מ"ל ר"ל

מאמרות לדם דנין
ב"ר: ר"ל
2- קרבנות

רבינו חננאל

למימר הכרוז ביום פלוני בשעה פלונית במקום פלוני*). אמר ר' יהושע בן לוי כל המתורה וזובח יצרו מעלה עליו כאילו כיבר הקב"ה בעזה"ו ובעזה"ב שנאמר זובח תודה יכבדני [ואמר ריב"ל] בזמן שבית המקדש קיים אדם מקריב עולה שבר עולה בידו מנחה שבר מנחה בידו אבל מי שדרעתו שפלה מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב הקרבנות כולן שנאמר זבחי אלהים רוח נשברה ולא עוד אלא שאין תפלתו נמאסת שנא' לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה: [מתני'] [היה] רחוק מבית הסקילה ד' אמות אומרים לו התוודה שכן דרך כל המומתין מתוודין שכל המתוודה יש לו חלק לעוה"ב שכן מצינו בעכן שנא' [לה'] אלהי ישראל ותן לו תודה. ת"ר אין נא אלא לשון בקשה כו'. אמר רבינא שחורי שחריה יהושע לעכן בדברים בני שים נא כבוד לה' אלהי ישראל ותן לו תודה תן לו תודה והיפסר מיד ויען עכן את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי לה' אלהי ישראל וכזאת וכזאת עשיתי ואמר ר' יוחנן משום ר' אלעזר בר' שמעון בה' חרמים מעל ד' בימי משה וא' בימי יהושע. פי' בחרם מדין. ובחרם בנעני מלך ערד. ובחרם סיחון. ובחרם עוג. אלו בימי משה. ובחרם יריחו בימי יהושע הרי ה' וכן פירשם ר' תנחומא בתלמוד ארץ ישראל ואמר ד' וחשב סיחון ועוג א' ואקשי' וכיון שעבר בכל אלה בימי משה רבינו מאי טעמא לא אענש עד השתא א"ר יוחנן משני שלא ענש על הנסתרות עד שעברו הירדן. כתנאי הנסתרות לה' אלהינו והנגלות לנו הוא ולבנינו וגו'**) וא"ר יוסי לעולם [לא] נענשו ישראל על הנסתרות ולא [על] עונשין שבגלוי ואלו שעבר בימי משה גלויים היו לרבים לפיכך לא נענשו בהן. ובימי יהושע לא ידע' אלא אשתו בלבד אינן נסתרות דהא ידעא אשתו וגלויין נמי אינן דהא לא ידעו בו רבים: פי' דילמור בלשון יון

*) כנ"י נמתק כאן ליום שורות

**) [מדכני רבינו נלמה סביה לו ג' אחרת נגמ' אמנם גירסתו מריבה כיאור ומ"ש]

מגדנב

מסכת
בחדשים
טעבר ערבן

ר' יוחנן אמר
מעולם
לעולם

נוסח
ערבות
א) אל
ב) אל

ארי"ל כל הזובח את יצרו ומתודה עליו מעלה עליו הכתוב כאילו כיבדו להקב"ה בשני עולמים העולם הזה והעולם הבא דכתיב °זובח תודה יכבדני *וארי"ל בזמן שבית המקדש קיים אדם מקריב עולה, שכר עולה בידו, מנחה, שכר מנחה בידו, אבל מי שדעתו שפלה מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולן שנאמר °זבחי אלהים רוח נשברה" ולא עוד אלא שאין תפלתו נמאסת שנאמר °לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה": **מתני'** "היה רחוק מבית הסקילה כעשר אמות אומרים לו התודה שכן דרך כל המומתין מתודין שכל המתודה יש לו חלק לעוה"ב שכן מצינו בעכן שנאמר [לה'] אלהי ישראל ותן לו תודה" °ויען עכן את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי וכזאת וגו' ומנין שכיפר לו וידויו? שנאמר °ויאמר יהושע מה עכרתנו יעכרך ה' ביום הזה" ביום הזה אתה עכור ואי אתה עכור לעולם הבא, ואם אינו יודע להתוודות אומרים לו: אמור-תהא מיתתי כפרה על כל עונותי "ר' יהודה אומר אם היה יודע שהוא מזומן אומר-תהא מיתתי כפרה על כל עונותי חוץ מעון זה "אמרו לו א"ב יהו כל אדם אומר כן כדי לנקות עצמו: **גמ'** ת"ר "נא-*אין נא אלא לשון בקשה, בשעה שאמר הקב"ה ליהושע °חטא ישראל" *אמר לפניו: רבש"ע מי חטא? אמר ליה "וכי דילטור אני, לך הפל גורלות, הלך והפיל גורלות ונפל הגורל על עכן, אמר לו: "יהושע, בגורל אתה בא עלי אתה ואלעזר הכהן שני גדולי הדור אתם אם אני מפיל עליכם גורל, על אחד מכם הוא נופל, אמר לו: בבקשה ממך אל תוציא לעז על הגורלות שעתידה ארץ ישראל שתתחלק בגורל שנאמר °אך בגורל יחלקו את הארץ, תן תודה אמר רבינא שחרדי שחריה במיל: כלום נבקש ממך אלא הודאה "תן לו תודה" והיפטר, מיד "ויען עכן את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי לה' אלהי ישראל וכזאת וכזאת עשיתי" אמר רב אסי אמר רבי חנינא מלמד שמעל עכן בשלשה חרמים שנים בימי משה ואחד בימי יהושע שנאמר "כזאת וכזאת עשיתי" רבי יוחנן אמר משום ר' אלעזר בר' שמעון ארבעה בימי משה ואחד בימי יהושע שנאמר "אנכי חטאתי וכזאת וכזאת עשיתי", ועד השתא מאי טעמא לא איענש? א"ר יוחנן משום ר' אלעזר בר' שמעון לפי שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן כתנאי °הנסתרות לה' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם" למה נקוד על "לנו ולבנינו" ועל עי"ן שב"עד" מלמד שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן דברי ר' יהודה א"ל ר' נחמיה וכי ענש על הנסתרות לעולם והלא כבר נאמר "עד עולם" אלא כשם שלא ענש על הנסתרות כך לא ענש על עונשין שבגלוי עד שעברו ישראל את הירדן, אלא עכן

בערבות מוחב לא היו הנסתרות אלא לה' אלהינו אבל מכאן ואילך הם לא לנו ולבנינו ונקודה דע"ן שבעד לחלק באתה דלא תימא מעולם ועד עולם אלא מעתה מתחלת מדה זו ותנהוג עד עולם: **וכי ענש על הנסתרות.** האחרים לעולם: **וסרי כבר נאמר עד עולם.** ואי לאו אפטורא דנסתרות קאי לאשמועינן דעד עולם תנהוג מדה זו דלא תימא משעברו את הירדן ויקבלו עליהם ערבות יענשו זה על זה למה לי דכתביה אי משום חיובא דענות פשיטא דשוא הנהג עכשיו יהנהג לעולם דלמה יפסוק: **אמר** הנקודה לימדך דהאי דכתיב הענות לנו ולבנינו לאו עד הנה נהגה מדה זו אלא מכאן ואילך דכל נקודה למעט דרך לא ענש את אחרים על שנשין שבגלוי עד שעברו את הירדן: **אמר** לרבי נחמיה כיון דאף משעברו לא ענש על הנסתרות:

עכן

תודה אור

ווכח פם ילבו לאחר שהסיתו לחטוא הוא זובחו והורגו ומכ בתשובה ומתוודה עליו, שני טעמין דרש לפסי כבודיה: **וכמי אלפים.** לשון רבים משמע: **לא סבוס.** אין דרכך לכזוחו: **מתני' כולם וכולם עשיתי.** בגמרא מפרש שמעל בחרמים אחרים: **שפוך מוומס.** שהעדים שקרים ובמחשבתם הרעה הרגוהו: **יצו כל אדם.** אף המוטאים יהו אומרים כן לנקות את עצמן מן הבריות ויוציא לעז על העדים והדיינין: **גמ' שים נא לכוד.** לא בקשה: **דילטור.** רכיל: **אמר לו** עכן: **יהושע, בגורל אתה בא.** להורגני שלא בעדים: **בבקשה ממך.** הייט דקאמר ליה לא: **שחדיש במילי.** שהחידו בשותר דברים עד שהודה שבשאמר לו "תן לו תודה" סטר שאין מבקשין ממט אלא הודאה ולא יהרגוהו: **אנכי חטאתי.** במעל זה: **וכולם וכולם עשיתי.** הרי שלשה: **שנים בימי משה.** "לותה של כעני מלך ערד דכתיב (במדבר כא) וידל ישראל נדר וגו' והחרמתי את עריהם" אסרום עליהם בהגאה וכיוצא בזו עשה בעיירות אחרות ולא נתפרסמו: **מאי טעמא לא איענש** ישראל על מעילתו כי היכי דאיענש השתא: **לפי שלא ענש.** המקום את לדיקים שבישראל: **על הנסתרות.** שביד עוברי עבירה אלא על העבירות הידועות: **עד שעברו את הירדן.** ושמעו וקבלו עליהם ברכות וקללות בהר גריזים והר עיבל ונעשו ערבים זה בזה כדאמרינן במסכת סוטה (דף לז:) מיד נענשו זה על זה ואפי' לא ידע זה בעבירות שביד חבירו ובימי עכן כבר עברו את הירדן: **מלמד שלא ענש על הנסתרות עד שעברו כו'.** נראה לי דה"ג מלמד שענש על הנסתרות משעברו ולמאי דגרס נמי שלא ענש עד שעברו היא היא והכי קאמר מלמד שמה שלא ענש על הנסתרות לא נהג אלא עד שעברו אבל משעברו ענש והכי דרשינן לקרא "הנסתרות לה' אלהינו" משמע עליו לבקש עלבון העבירה וליפרע מן העוברים ואין עליו מלון בטאר מולו, ולא לאו נקודה הוה אמינא כך היא המלה לעולם, באתה הנקודה לדרוש מדה זו מהנגת לפוטרו מן הנסתרות אלא עד שעברו את הירדן והיה לו לנקוד את הנקודה הזאת על "לה' אלהינו" ללמד שלא עד עולם הן לה' אלהינו אבל לאו אורח ארעא לנקוד את השם, ונקוד על "לנו ולבנינו" לומר שאין כאן מקומו ממש אלא למעלה מן הענות גמי ניתן לדרוש כך הנסתרות לה' אלהינו ולנו ולבנינו שאף אנו נענשים, ומיהו לא הוה כתיב ליה הכי הוה משמע דאף קודם שעברו את הירדן גמי, להכי פלגינהו ונקד לומר דלכאן ולכאן הוא נדרש ולומר לך דעד השתא בסוף ארבעים שנה שנאמר להם מקרא זה

[סוטה לז ע"ב]

נרכות ע. [לקמן פט: סוטה יז:]

נמדבר כו

נמדבר כו

[לעיל יח.]